

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT**

Mária Tutokyová

**Krížom – krážom po Slovensku
1. časť**

2014

Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ:	PaedDr. Mgr. Mária Tutokyová
Kontakt na autora UZ:	ZŠ s MŠ Terňa
Názov:	Krížom – krážom po Slovensku, 1. časť
Rok vytvorenia:	2014
Oponentský posudok vypracoval:	Mgr. J. Javorská
ISBN 978-80-565-0449-9	

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Krížom krážom po Slovensku 1. časť

Zaujímavosti o Slovensku

❖ V akom historickom regióne Slovenska žiješ? (pomôž si mapou Slovenska)

Zdroj: <http://www.slovakfolkttravel.sk/cms4/slovakia>

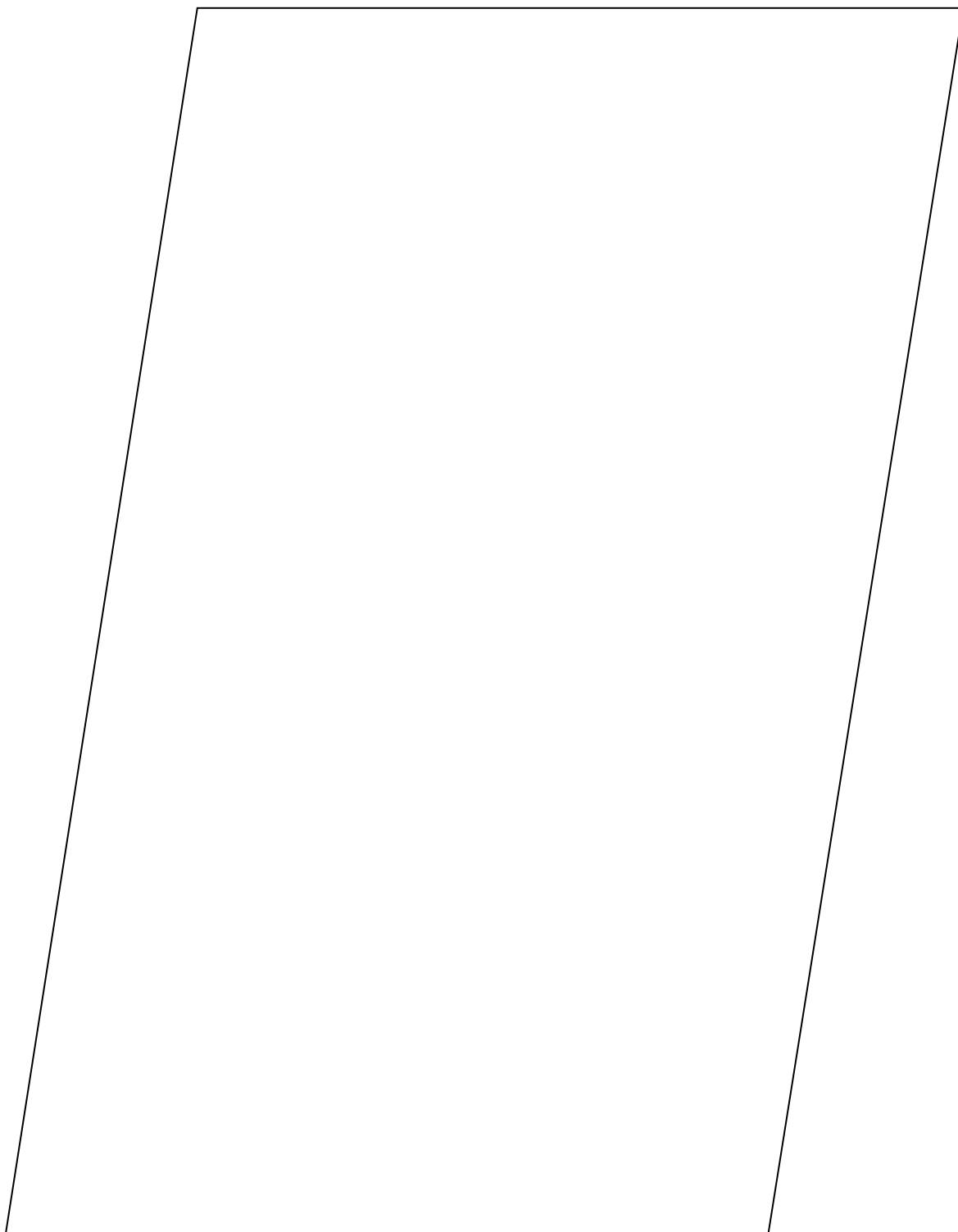
❖ Napiš všetko, čo si zistil/a na internete o historickom regióne, v ktorom žiješ.

- ❖ Jedným z cieľov UNESCO je chrániť pre ďalšie generácie rôzne vzácne a krásne miesta na Zemi, ktoré vytvorila príroda, či človek. Preto UNESCO vytvorilo tzv. Zoznam svetového dedičstva, do ktorého patria jedinečné prírodné a kultúrne pamiatky. **Medzi kultúrne a prírodné pamiatky UNESCO na Slovensku patrí:**

Historické centrum baníckeho mesta – Banská
Štiavnica,
Spišský hrad,
Levoča,
Vlkolíneč,
Mestská pamiatková rezervácia Bardejov,
Drevené kostoly slovenských Karpát,
jaskyne Aggteleckého krasu a Slovenského krasu,
bukové pralesy Karpát.

- ❖ Vyber si jednu z pamiatok zapísaných do zoznamu UNESCO a vytvor o tejto pamiatke plagát.

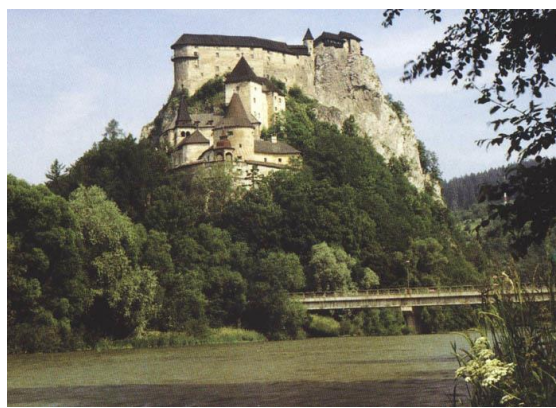
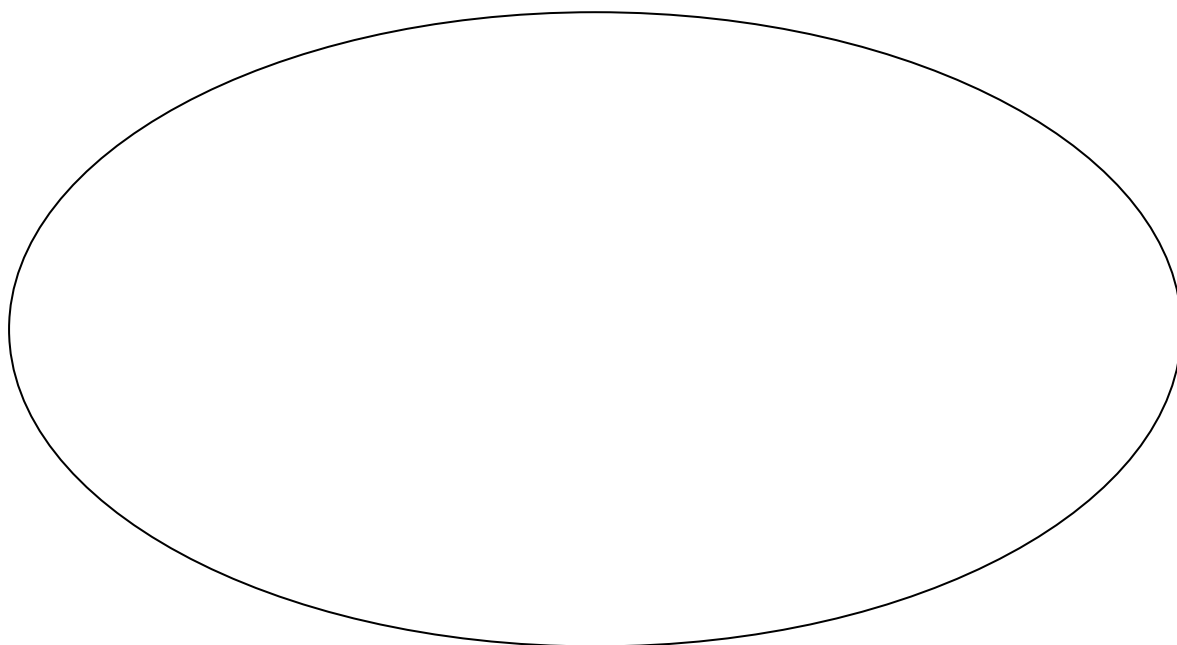

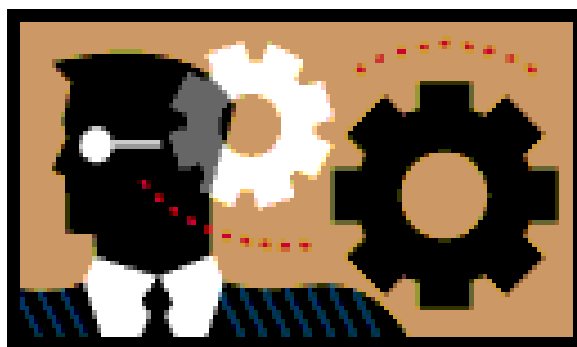
- ❖ Na Slovensku je 12 sprístupnených jaskýň. Zakresli do mapky, kde sa tieto jaskyne nachádzajú.

- ❖ Vyhľadaj si na internete alebo v encyklopédií jeden zo slovenských hradov a do oválu napíš meno hradu a informácie, ktoré sa ťa zaujali.

Vyber si jednu z tém a priprav si o nej prezentáciu:

- ✓ **Prírodné zaujímavosti Slovenska**
- ✓ **Múzeá na Slovensku**
- ✓ **Ľudový odev**
- ✓ **Remeslá**
- ✓ **Nárečia na Slovensku**
- ✓ **Slovenské ľudové piesne**
- ✓ **Erby slovenských miest**
- ✓ **Tradičné jedlá**

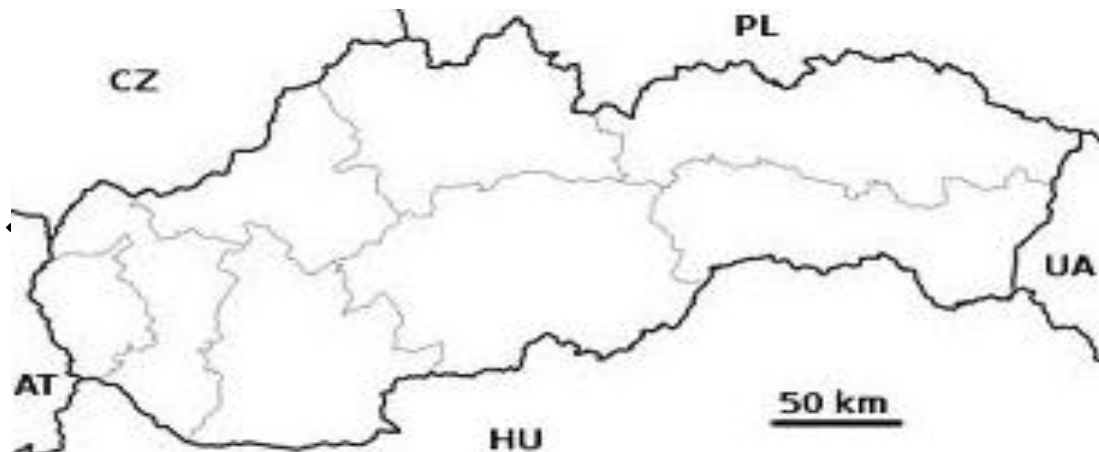

Bratislava

❖ Na mapke farebne vyznač mesto Bratislava.

Bratislava je mesto Slovenska, leží na rieke

❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (J. Satinský, J.W. Kempelen, J. Nepomuk Hummel, D. Cibulková) Nájdi ďalšie dve významné osobnosti narodené v Bratislave.

❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

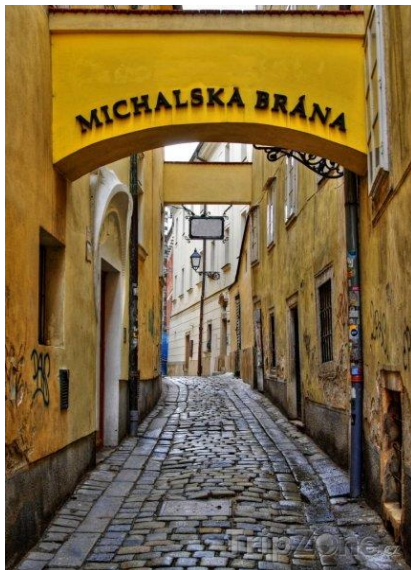
CÁLAP ÝKSTNEDIZERP

NÁRB ÁKSLAHCIM

NÍVALS

PNS TSOM

DARH ÝKSVALSITARB

❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa k Bratislave.**

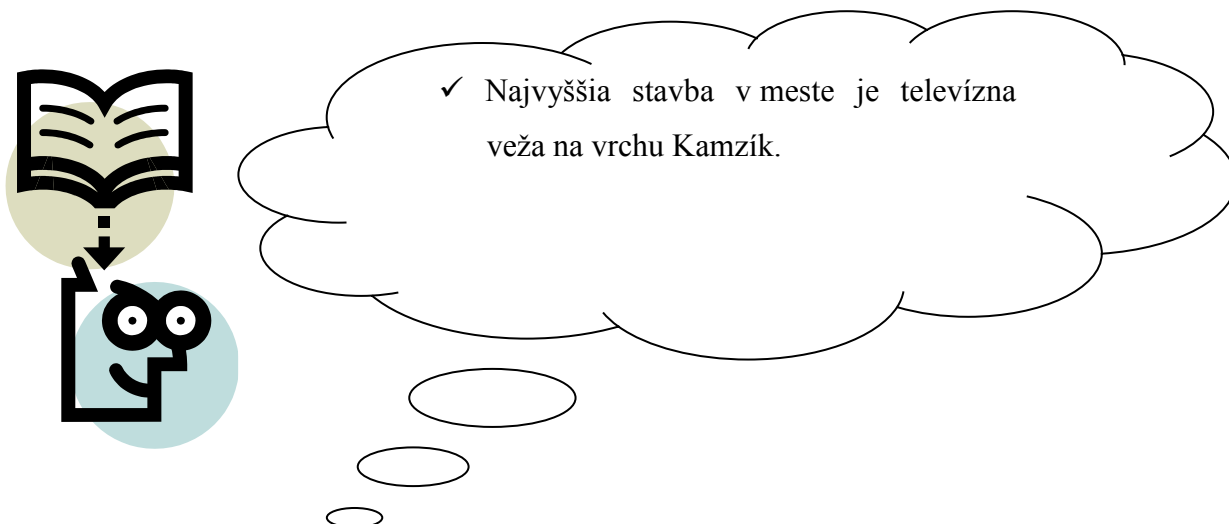
ROLANDOVA FONTÁNA

Rytier Roland putoval svetom so svojim ťažkým mečom a chránil chorých, slabých, deti a ženy pred protivenstvom a nebezpečenstvom. Po večeroch vyhrával na zázračnom lesnom rohu a tak uspával deti stredovekých miest. Veľa rokov putoval od mesta k mestu, od hradu k hradu. Všade si ho vážili a obdivovali pre hrdinské činy, spravodlivosť a lásku k deťom. Neraz zavítal aj do Bratislavy. Pomáhal brániť mesto pred nepriateľom a večer z radničnej veže vyhrával deťom na dobrú noc. Celé mesto zosmutnelo keď sa rozšírila správa o smrti udatného rytiera. Deti sa už nemohli tešiť na rytierove piesne. Rodičia, aby zmiernili ich žiaľ a zármutok dali postaviť na námestí pred radnicou krásnu fontánu so sochou rytiera Rolanda, aby bol aspoň takto k bratislavským deťom blízko.

Slávny rytier dával najavo svoju prítomnosť originálnym, ale trochu neobvyklým spôsobom. Každý rok na Silvestra presne o polnoci s prichádzajúcim Novým rokom otočí sa okolo svojej osi a pokloní sa smerom k domu strašidiel. V tomto dome resp. na tomto mieste v dávnych dobách stála prvá bratislavská radnica. Roland hlbokým úklonom prejavuje úctu radným pánom, ktorí zahynuli pri obrane mesta. Na veľký piatok, presne o tretej hodine popoludní zostúpi až na zem, ťažkým mečom sa zaháňa na všetky strany a tak pripomína mestu, že nezabudol na svoje povinnosti, že stále stojí na stráží ochotný brániť slobodu mesta.

Rolanda vidieť ako sa otáča môže len rodený Bratislavčan s tými najušľachtilejšími ľudskými vlastnosťami. Kto ho uvidí, bude v ďalšom svojom živote veľmi šťastný. A ten, kto ho na Silvestra neuvidí otáčať sa, bude nešťastný. Práve preto nebýva na Silvestra ani na veľký piatok pred fontánou nijaký nával. Spokojnejšie sa žije, ak nepoznáte svoju budúcnosť.

Zdroj: <http://csatosz.szm.com/historky/historka6.html>

- ❖ Nájdi na internete ďalšiu zaujímavosť o Bratislave a napíš ju.
- ❖ Na obrázku sú bratislavské rožky. Zisti o tomto recepte čo najviac informácií.

- ❖ Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi Bratislavy ukázal.

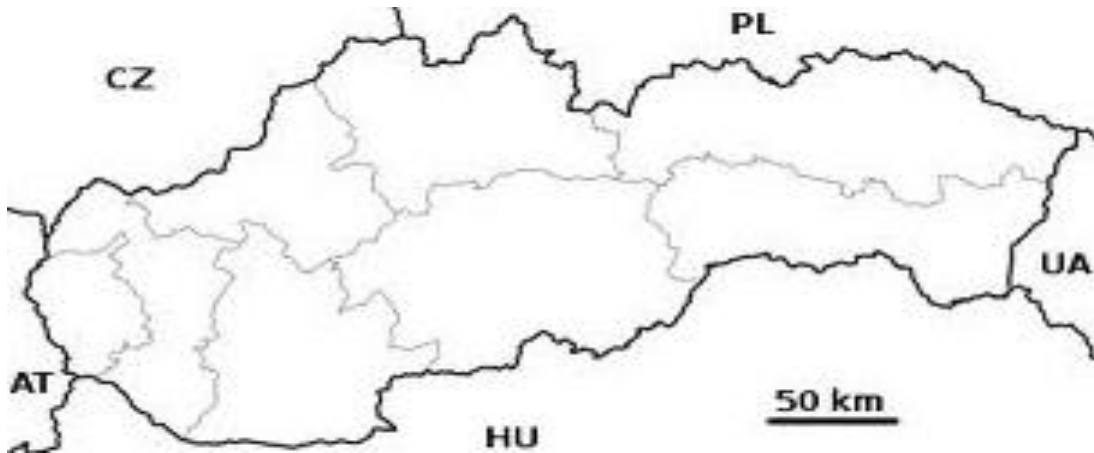

Nájdi:

- pieseň o Bratislave

Bratislavský kraj

❖ Na mapke vymaľuj bratislavský kraj.

❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (M. Benka, Ľ. Zúbek, E. Suchoň, J. Popluhár)
Nájdí ďalšie dve významné osobnosti narodené v bratislavskom kraji.

- ❖ Na vybodkované miesto napíš názov toho okresného mesta v bratislavskom kraji, o ktorom je napísaný text.

..... Mestečko leží uprostred Záhorskej nížiny. Je významným hospodárskym, administratívnym a kultúrnym strediskom tohto regiónu Záhorie.

..... Mesto má veľmi dobrú dopravnú polohu, neďaleko prechádza diaľnica D1 [Bratislava – Žilina](#) a priamo mestom prechádza železničná trať [Budapešť – Štúrovo – Bratislava](#). Blízko je aj [letisko M. R. Štefánika](#) v Bratislave a hraničné priechody do Rakúska a Maďarska.

..... Mesto je súčasťou turistického projektu [Malokarpatská vínna cesta](#) a je známe svojím programom tzv. vínneho turizmu - ochutnávkami vína a gastronomických špecialít ako aj tradičnými vinárskymi podujatiami (Vínne trhy v apríli, Vinobranie v septembri, Svätomartinské požehnanie mladého vína (11. novembra) a Deň otvorených pivníc (v novembri).

❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

NÍVED DARH

AGÓGANYS ÁKCALAM

KOMÁZ ÝKSNIZEP

CENES ÁREZAJ ÉNČENLS

ABAB ÁKSNIZEP

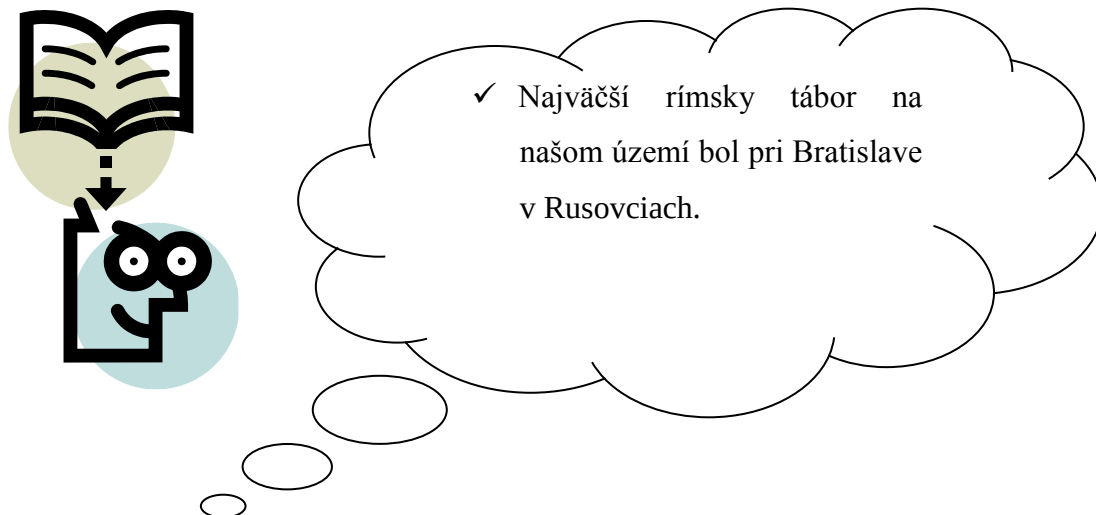
❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa k bratislavskému kraju.**

Devínska studňa

Z roka na rok sa rozrastal Devín. Bezpečne bolo na ňom, len voda chýbala. No a akýže je to hrad bez studne. Aj knieža Rastislav si to uvedomoval: „- Dajme sa do kopania! Nemôžeme sa bezradne dívať a čakať na zázrak.“ Skala teda zaiskrila pod čakanmi tvrdých chlapov. A jama sa začala prehlbovať. No stalo sa, čo by nik nečakal. Chlapi čo studňu kopali, začali sa v nej strácať. Kto sa pustil do nej, už sa na povrchu neukázal. Jedného dňa prišiel na hrad udatný vodca Slavoboj, syn hradného pána zo Šintavy, pokloniť sa Miloslave, krásnej dcére devínskeho kniežat'a. Tiež mu myšlienky začali v hlave vrtať a hnali ho do studne vyskúšať šťastie, smelosť a zručnosť. Raz keď okolo studne prechádzal s Miloslavou, zbadal na zemi pás čerstvej trávy. Odhrnie trávu, a tu pred ním meč, čo by aj obrovi pristal do ruky. „Chod’“, vraví verenici, „zavolaj rodičov, zbrojnošov a všetku čelad’!“ Onedlho prídu všetci obyvatelia hradu a podhradia. Veľa už počuli o jeho skutkoch ktorými sa vyznamenal pri Šintave Boli zvedaví ako sa teraz pochlapí.

Slavoboj sa dal uviazať na silný povraz a spustiť do diery, čo studňou mala byť. Najprv zdola gánilo len hrobové ticho. Po čase sa však zdola ozval šramot a buchot, akoby tam ktosi zápasil. Zazneli ťažké stony i tvrdé údery. A znova nastalo úplné ticho. Vtom sa však ohlásil. Tri razy udel mečom o tvrdú skalú. Ľudia napli mocné povrazy a vytiahli ho. Najprv sa však vynoril meč, potom Slavobojova hlava a nakoniec celý hrdina. Hneď potom doráňaný a vysilený odpadol. A pod Slavobojovou halenou našli skrvavenú ohyzdnú hlavu akejsi potvory. Bol to šarkan, ktorý žral chlapov v studni. „Viac už nikomu neublížiš“, riekol Rastislav a tresol hlavu tak mocne o zem, až sa do kameňa zaryla. A v mieste, ktoré vyhlúbila, vyvrel mocný prúd zdravej vody. Kým žili manželia Slavoboj a Miloslava, bola v studni voda, ale keď istého dňa obaja umreli, šarkania studňa razom vyschla. No na Devíne sa vraj v tú istú chvíľu otvorila nová studňa. A zázračný meč hrdinu Slavoboja sa akosi znovu dostal do studne a čaká na hrdinu, ktorý ho vyzdvihne a udrie ním do nepriateľa vtedy, keď bude Slovákom najhoršie.

Zdroj: M. J. Huska, J.Poliak, Slovenské povesti, Mladé letá, Bratislava. 1979

❖ Nájdi na internete ďalšiu zaujímavosť o bratislavskom kraji a napíš ju.

❖ Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi bratislavského kraja ukázal.

Nájdi:

- pieseň o Malackách,
- kto boli Habáni,
- čo je Záhorie,
- čo je bór.

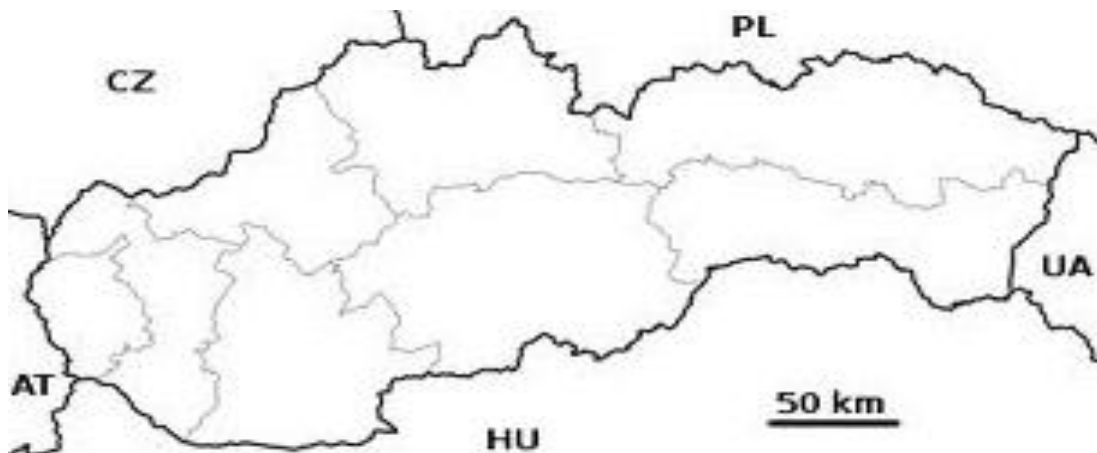

Trnavský kraj

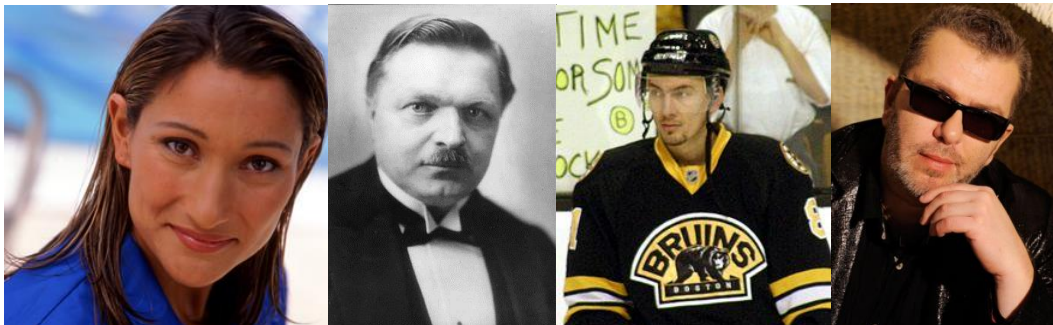

❖ Na mapke vymaľuj trnavský kraj.

❖ Krajské mesto je, leží na rieke

❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (M. Moravcová, M. Schneider Trnavský, Ž. Pálffy, R. Muller) Nájdi ďalšie dve významné osobnosti narodené v trnavskom kraji.

- ❖ Na vybodkované miesto napíš názov toho okresného mesta v trnavskom kraji, o ktorom je napísaný text.

..... Kúpeľné mesto, ktoré je medzinárodným strediskom liečby reumatických chorôb. Hospodárstvo mesta je závislé na liečebnej starostlivosti, turistickom ruchu, elektrotechnickom, strojárskom a potravinárskom priemysle.

..... Je to mesto s množstvom zachovalých kultúrnych pamiatok. Medzi najvýznamnejšie patrí románska rotunda svätého Juraja. Zvláštnou špecialitou je trdelník – zákusok vyrobený z kysnutého cesta, obaleného orechami a pečený na otvorenom ohni.

..... Meno mesta pochádza od rastliny hloh, ktorá rastie v okolí mesta. Mesto sa tiež nazýva aj „mesto ruží“.

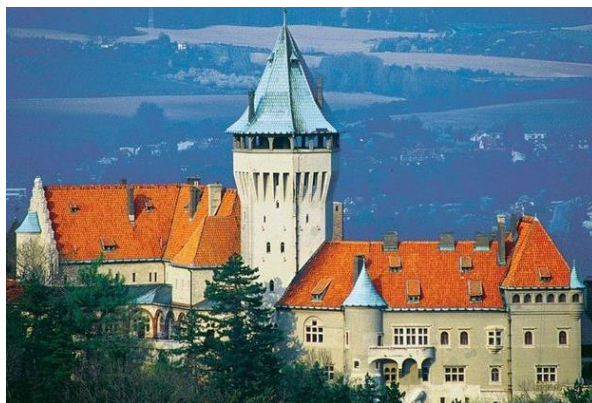
❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

YNAŤŠEIP ELEPÚK ICILAKS V ADNUTOR

ČÍLOH NYLM ÝNRETEV

KOMÁZ ÝKCINELOMS YKÁDRMS ELEPÚK

EŽÁRTS NÍTŠAŠ

❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa k trnavskému kraju.**

Trnavský čierny kocúr

V daných časoch v Trnave existovala alchymistická dielňa. Práve o tejto dielni bude povesť.

V alchymistických dielnach bol veľký počet krivúl (sklenené laboratórne nádoby slúžiace k destilácii), v ktorých neustále niečo bublalo a varilo sa. Keďže väčšina ľudí nemalo do laboratória prístup boli presvedčení, že sa tam konajú seansy spojené s nečistými silami. Ciele alchymistov premeniť kov na zlato, či nájsť elixír večnej mladosti vzbudzovali zvedavosť a stali sa námetom množstva historiek. Aj v Trnave žil alchymista, ktorý bol veľmi váženým občanom.

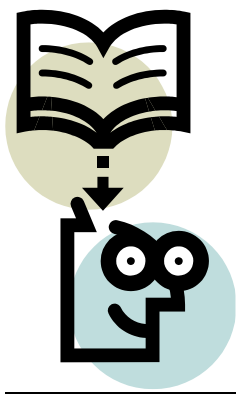
V jeho laboratóriu dumal nad elixírom života a jeden mladík, ktorý často nazeral ponad plece majstra a pozoroval aké látky a extrakty mieša v krivuliach. Alchymista mu zdôrazňoval, aby sa sám nepúšťal do žiadnych pokusov, lebo to môže dopadnúť zle - nedobre. Pomocník to prisľúbil.

Raz za však v laboratóriu ocitol sám a zabudol na svoj sľub. Povedal si že aj on môže namiešať elixír života a hneď sa aj pustil do roboty. Čosi si prečítal v alchymistovej knihe, čosi si zapamätal z jeho činnosti. Čímsi tekutinu v krivule ešte vylepšil, napokon si z hotového nápoja glgol a zvedavý čakal na účinky. Najskôr mu elixír chutil, no odrazu zistil že mu telo zarastá srsťou, nechty sa mu premieňajú na pazúry a on sa stále zmenšuje. Napokon sa premenil na čierneho kocúra, ktorý ušiel oknom na ulicu.

Ak aj teraz v uličkách starého mesta, neďaleko hrubého kostola uvidíte osamelého čierneho kocúra, s veľkou pravdepodobnosťou je to neposlušný alchymistov pomocník.

Zdroj:

<http://slovenskepovestikdebolotambolo.webnode.sk/news/trnavsky-cierny-kocur/>

- ✓ Najstarším mestom na našom území je Trnava.
- ✓ Najstaršia soška nájdená na našom území je z obce Moravany pri Piešťanoch.
- ✓ Pri Trnave sa narodil vynálezca padáka Štefan Banič.
- ✓ Mesto Leopoldov je známe vďaka väznici, pôvodne to bola protiturecká pevnosť.

❖ **Nájdí na internete zaujímavosť o krajskom meste alebo trnavskom kraji a napíš ju.**

❖ **Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi trnavského kraja ukázal.**

Nájdí:

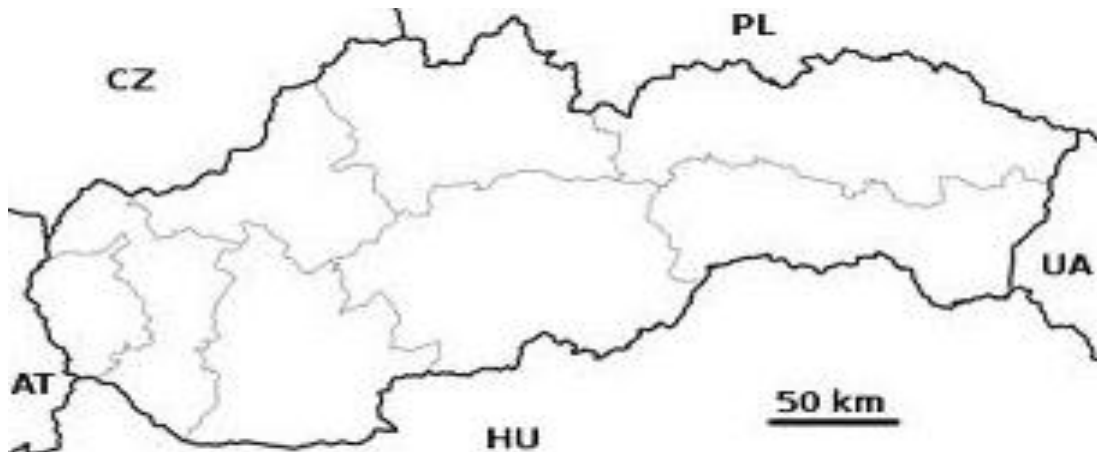
- **informácie o Gabčíkove,**
- **kto bol Móric Beňovský.**

Nitriansky kraj

❖ Na mapke vymaľuj nitriansky kraj.

❖ Jeho krajské mesto je, leží na rieke

❖ Čím sa preslávili tieto osobnosti? (M. Paveleková, H. Nagyová, Z. Štefečeková, E. Zmeták) Nájdi ďalšie dve významné osobnosti narodené v nitrianskom kraji.

- ❖ Na vybodkované miesto napíš názov okresného mesta v nitrianskom kraji, o ktorom je napísaný text.

..... Názov mesta je odvodený zo staroslovienčiny zo slova „topol“ význam „teplý“ kvôli termálnym prameňom v okolí mesta na začiatku stredoveku.

..... Najväčšími zaujímavosťami mesta je Nádvorie Európy - námestie obklopené stavbami v architektonickom štýle 45 európskych krajín a pevnostný systém, ktorý tvorí systém bášť, opevnení a centrálnej pevnosti na

..... V meste od roku 1862 až do svojej smrti v roku 1876 býval básnik štúrovskej generácie Janko Kráľ. V meste sa nachádza po ňom pomenovaný park, pomník, gymnázium a má tu aj múzeum a pamätnú izbu.

❖ Zrkadlovka. Slová správne prečítaj a potom spoj s obrázkom, ku ktorému patria.

ECVOLHRB

ENRÁMOK V YPÓRUE EITSEMÁN

YNAŇYLM MUTÉROBRA

YKNAIČĽOPOT AROBO AIRBUZ

ECVOŽARD LOTSOK YKSNÁMOR

AKSJÁHDOP KRAPAUQA

❖ **Nájdí alebo vymysli inú povesť viažucu sa k nitrianskemu kraju.**

Levické husi

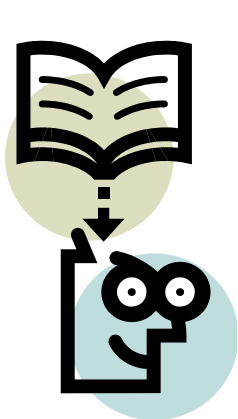
Narozprávalo sa toho o tých husiach až strach! Že vraj turecký paša na Levickom hrade žiadal od levických mešťanov poslať mu na hrad päťdesiat vykrmených husí. Päťdesiat najkrajších dievčat mu ich malo priniesť. A každá deva sa vraj ozbrojila ostrou dýkou a keď sa ich Turci chceli zmocniť, husi vypustili a s dýkami v rukách sa vrhli na dotieravcov. Husi s gagotom vyleteli – a to bolo znamenie pre mládencov a mužov, ukrytých pod hradom. Hrad potom s pomocou dievčat dobyli...

Ale to tak nebolo. Nuž ako teda? Keď levické krásavice zbadali, že celý hrad len po nich očami gúľa, aj kanonieri na hradbách od čudovania si službu konať prestali, háky nerozžeravené, piky o múry poopierané, aj stráž pri bráne sa chrptom k mestu obracia a bedlivosť zanedbáva, vtedy richtárova dcéra Ilonka strašne skríkla a pašu rovno do srdca pichla. Dievčence husi povypúšťali a zo živôtikov dýky povytáhovali. Dobreže súdny deň nenastal! Lebo kde sú husi, tam je gáganie a kde sú ženy, tam je jačanie. A kde jedna hus zagagoce, zagagocú všetky. Šablami proti husiam? Kanónmi proti zjašeným dievčatám?

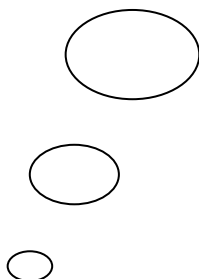
A tak sa stalo, že chlapi sa opreli o bránu, vyvalili ju drúkmi, po rebríkoch povyliezali na hradby a Turci ledva vedeli, kde im hlava stojí. Len sa tak prášilo za nimi!

Preto by Levičanom do mestského znaku lepšie hus pristala ako ten čudný lev, aký sa tuším, ani pred potopou sveta po levickom chotári neponevial.

Zdroj: J. Melicher Tekovské povesti. Bratislava, Tatran 1989

- ✓ Pri Šali je najstaršie nálezisko neandrtálskeho človeka na našom území.
- ✓ Nitriansky kostol je najstaršia zachovaná slovanská stavba.
- ✓ Pri dedine jelenec je náš najväčší háj jedlých gaštanov.

- ❖ **Nájdí na internete zaujímavosť o krajskom meste alebo nitrianskom kraji a napíš ju.**
- ❖ **Urob plagát pre cestovnú kanceláriu. Napíš tam všetko, čo by si návštevníkovi nitrianskeho kraja ukázal.**

Nájdí:

- **informácie o arboréte Mlyňany,**
- **čo má spoločné zubor s nitrianskym krajom**
- **aká významná stavba je postavená v Mochovciach**

